

Česko zvládne odchod od uhlí bez ohrožení dodávek elektřiny

HN 29.10.2024

Ondráš Příbyla

autori@hn.cz

Více než třetina elektřiny, která se v Česku vyrobí, pochází z uhlí. Mohlo by se tedy zdát, že případné odstavení některých uhelných elektráren by bylo pro Česko problém. A ten problém není hypotetický. Provoz uhelných elektráren se může podle některých výhledů přestat ekonomicky vyplácet už kolem roku 2027, na případná opatření tedy nezbývá mnoho času.

Okamžitá spotřeba v Česku kolísá, vyšší je v zimě, kdy se špičky pohybují okolo 10 GW. Chceme-li mít jistotu, že dokážeme pokrýt spotřebu z vlastních zdrojů, měli bychom mít říditelné zdroje na pokrytí oněch 11,4 GW a k tomu určitou rezervu.

Slunce a vítr se do říditelného výkonu nepočítají, jelikož výroba z těchto zdrojů není jistá v momentě potřeby.

V současnosti je v Česku k dispozici 15,4 GW říditelného výkonu, tedy více než dostatek. Pokud se tedy některé uhelné elektrárny přesta-

nu ekonomicky vyplácet a dojde k odstavení 3–4 GW instalovaného výkonu, neměla by být bezpečnost dodávek ohrožena.

Samozřejmě je třeba zachovávat určitou rezervu výkonu, protože každý zdroj může čelit neplánovanému výpadku. Stejně tak přečerpávací elektrárny nemohou vyrábět neustále.

Tyto úvahy potvrzují, že i při odstavení 3–4 GW uhelných zdrojů zůstane v Česku dostatek říditelného výkonu.

Proč ale vlastně máme v České republice tak velký přebytek instalovaného výkonu? Protože se nám to zatím vyplácelo. Při současných cenách paliv a emisních povolenek je levnější dodávat elektřinu z uhelné elektrárny než z plynové. České elektrárny proto mohly vyvázet poměrně velké množství elektřiny do okolních zemí, protože byly schopné nabídnout lepší cenu.

To ale platí pouze v případě, že se cena povolenky pohybuje pod 70 eury za tunu, pro efektivnější uhelné elektrárny je tato hranice o něco vyšší. Podle predikcí BloombergNEF: EU ETS Market Outlook 2024 by mohla cena emisních povolenek stoupnout na 80 eur za tunu

už v příštím roce a překročit 100 eur za tunu už v roce 2027. Právě rostoucí cena emisní povolenky, spolu s rostoucím podílem obnovitelných zdrojů, způsobuje, že se provoz uhelných elektráren může přestat brzy vyplácet. Odstavování uhelných zdrojů je důsledkem trhu, nikoliv plánu nebo ideologie.

Větší část uhelných zdrojů – 4 GW – jsou teplárny, které kromě elektřiny dodávají i podstatné množství tepla. Většina z nich musí zůstat v provozu, protože na jejich teple závisí okolní domácnosti i průmysl. Právě díky prodeji tepla na ně ovšem tolik nedopadá ekonomický tlak společného trhu s elektřinou. Vyšší cena emisní povolenky teplárny sice ovlivní, ale nedotlačí je k rychlému uzavření. V teplárenství se tak budou uhelné zdroje v dalších letech odstavovat postupně, podle toho, kdy budou v jednotlivých soustavách postavené náhradní zdroje tepla.

Odstavování uhelných zdrojů samozřejmě ovlivní i ekonomiku uhelných lomů, které se postupně budou zavírat. Ze strany státu bude potřeba pohlídat včasný přechod uhelných tepláren na jiné zdroje, než se všechny lomy

uzavřou. To může vyžadovat nějakou formu veřejné podpory nebo prodloužený provoz vybraných elektráren, je to ovšem řešitelný problém.

Zbývá otázka, co by se stalo s cenami elektřiny, pokud by se zvýšila cena emisní povolenky na 100 eur/t. Současné ceny elektřiny na trhu na rok 2025 se pohybují okolo 90 eur/MWh. Kdyby při naší dnešní závislosti na uhelných zdrojích stála povolenka 100 eur/t, stoupla by v Česku cena elektřiny podle výsledků modelování na úroveň okolo 110 eur/MWh. Pokud se ale Česko pustí do rozvoje moderní energetiky (větrné elektrárny, fotovoltaické elektrárny, moderní teplárny, akumulace, flexibilita spotřeby apod.), může i při dražší povolenke elektřina v roce 2028 stát opět okolo 90 eur/MWh.

Ochod od uhlí na základě tržních tlaků je tedy cesta k levnější elektřině, naopak udržovat po mnoho dalších let uhelné elektrárny v provozu místo výstavby modernějších zdrojů by v Česku elektřinu prodražilo.

Autor je zakladatelem projektu Fakta o klimatu